

Objav. priplozani... izdati su se na temelju običajne cjenika ili po dogovoru.

Kod naročbe... valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Na list na vrijeme... ako to javi odgovarajuću u svretom pismu, za koji se plaća poštarina, ako se izvana napiše »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847.849. Telefon tiskare br. 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

«Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari».

Izlazi svakog četvrtka, o pedne.

Netiskani dopisi... ne prekrivati se primjere.

Predplata za poštom... 10 K u obće, 5 K za seljake, 10 K za K. S., odnosno K 2-30 na pol godišta.

Izvan carinske vije postarice... plaća i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., ostali 20 h., boli u Puli tisk. izvan lica.

Uredništvo i uprava... Uredništvo i uprava nalazi se u »Istarski Logos« i dr. Vile Gletta br. 4. Izvan nabra se naslovljaju sva pisma predplata.

Odgovorni urednik i izdavačelj Jerko J. Mahulja.

U nakladi tiskare Logos, i dr. u Puli ulica Gletta 1.

Glavni suradnik prof. H. Mandić u Tretu.

Italija i Njemačka proti Istarskim Slavenima.

Zloglasni trojni savez, što no ga jespleo poznati »željezni« kancelar Bismark između Italije i Austro-Ugarske, u korist prvih daju a na štetu treće, osobito njezinih slavenskih državljana, zadao je našem narodu na jugu od svoga postanka sve do danas strašnih moralnih i materijalnih udara. Tomu savezu žrtvovani su na sjeveru i na jugu monarhije tako veliki materijalni interesi, da je danas u financijskom pogledu Austro-Ugarska najpoželjnija velevladstava da je danas unutar granica monarhije teži i skuplji život, nego li bilo u kojoj državi Europe. Tomu savezu za volju podnosi monarhija već desetljeća tako ogromne vojne troškove, da je odavna iscrpila svoje blagajne i pokušala na sva europska novčana tržišta, te se je konačno morala uteti za novi zajam čak preko Oceana u daleku Ameriku.

Koliko je taj nesretni savez naneo našim južnim pokrajinama štete poznatom zloglasnom vinskome klauzulum, prihvaćenom u trgovačkom ugovoru sa Italijom, biti će još živo u pameti svim našim čitateljima. Htjelo se je orijaške borbe, dok se je tu klauzulu odstranilo ili ublažilo, ali zato je morala naša monarhija podati Italiji stotrukru odštetu na drugom polju. Ovim i ovakvim materijalnim štetama, koje potekle iz trojnoga saveza i koje čuli najviše naš narod, pridružuju se mnogobrojne štete moralne i političke naravi, koje nije tako lahko uočiti i koje se ne da pretima opipati ili rukama dohvatiti. Ovakve je štete teško opisati, a još teže dokazati, jer ih jedni taj i kriju od šteta i bojazni, a drugi iz opreznosti, da protivnika bolje i laglje izkoriste.

Predstavnici našega naroda stajali su od postanka trojnog saveza, da mora u njemu biti i takovih klauzula, koje ovlaštuju s jedne strane njemačkog, s druge strane talijanskog saveznika, da se mogu pažati ili uplitati čak i u unutarnje poslove Austro-Ugarske monarhije. Tko se jeste ne sjeća, koliko su puta u talijanskom parlamentu u Rimu pozivali pojedini zastupnici svoju vladu na odgovornost i radi najneznatnije neprilike, koju bi doživio koji talijanski ribar, radnik ili mornar na obalama našega mora? Talijanska vlada požurila bi se odmah, da isposluje diplomatskim putem svomu podaniku zadovoljstina i onda, kad je sam nepriliku proizveo ili izazvao. Diplomacija Austro-Ugarske nade se je uvijek pripravna i voljna prema Italiji, ne kao ravnopravna, već kao podređena i poslušna svojoj savjesti.

Kadgod se neki zastupnik, javno ili privatno, u parlamentu ili u saboru od vlade ili njezinih predstavnika traži, da se dade i našem narodu znati, što se već odavno naši Talijanci odvalili, ili da nas potvrdi ono, što su naši Talijanci postizali ostali, odgovorale im se je uvijek

tajinstveno, to ne ide, toga vam ne možemo dati itd., jer se tema protivno viši državni obzir!

A koji bijahu ili koji jesu ti viši obziri? Ništa drugo, nego obveze prema Italiji, ovlaštenje iste, da se smije i može pažati u unutarnje poslove Austro-Ugarske, u koliko se to liče gospodarskih, prosvjetnih i političkih interesa njezinih podanika talijanskog jezika. I tom klauzulum, tim pravom služila se je talijanska diplomacija odavna, a služi se i danas, što su nehotice priznali austrijski državci u pitanju talijanskog sveučilišta.

Kako se je talijanska diplomacija služila »svojim pravom« ili kako bi bio pok. Cuder kazao »sastupljenosti austrijske vlade«, već pred 20 godina, svjedoče nam uspomena (memoari) glasovitog talijanskog državnika pok. Frana Crispi-a, višekratnog ministra predsjednika, stono ih izdaje njegov sinovac Palamenghi Crispi.

U drugoj knjizi tih uspomena imade govora među ostalim i o položaju Talijana u Austriji. Crispi je naimo morao biti upozoren već prije god. 1893. na slavenski pokret u Istri, te bez dvojbe od talijanskih kolovodja naše pokrajine zamoljen, da uloži svoj upliv u tu svrhu, da bude taj pokret suzdržan ili potlačen. On se je u istinu molbi ili pozivu odavao i ne samo izravno u Beču sav svoj upliv uložio, već se je dapače za pomoć proti Slavenima Istre utekao k samomu njemačkomu caru Vilimu I!

Evo kako glasi u hrvatskom prevodu to Crispi-ovo posredovanje kod cara Vilima na korist istarskih Talijana, a na štetu Hrvata i Slovenaca:

»Kad se je god. 1893. Crispi povratio na vladu morao se je ponovno tužiti na postupak Austrije naprama njezinim talijanskim podanicima; pak, osjećajući potrebu, da tu mora posredovati njemačka vlada, ovako je brzojavio grofu Lanza, našem (talijanskomu) poslaniku u Berlinu: »Postupak austrijske vlade u Istri nema ni zere zdrava razuma.

»Zato je carstvo višejezično, za njegov je život nužno, da poštuje sve narodnosti, a osobito talijansku i njemačku, koje su jedine civilizirane. (Sic!)

Prednost, koju daje Slavenima, jest na štetu njegovu i na štetu svih. Ne treba da tajim, kako ona agitacija stavlja talijansku vladu u težak položaj; a našem puku pravi sve antipatičnijim naš savez sa Austrijom. Neji u nas nije ni malo objektivn.

Ja ću učiniti moju dužnost, ali neka me se ne stavlja u položaj, da moram dati ostavku.

»Podjite odmah Caru (naimo Vilimu II.) i saznajte ga kako se on umjelo, da prei istanite ovo jezično pitanje i da se talijanski jezik poštuje kao i slavenski.«

Poslanik odgovori, da ne može vidjeti cara kad hoće, nego da će potražiti indicirati put, da ga obanani. To je Crispi razmišljao i oti mu upravi sljedeći strog brzojav:

»Nakon dvadeset i sedam mjeseci, što vi, general naše vojske i poslanik, boravite u Berlinu, čudi me, da niste dobili pogodnost vidjeti cara svaki put, kada to mogu tražiti zahtjevi internacionalne politike. Ne mogu vam zalajati, da Vaš brzojav nije ni malo utješljiv.«

Na ovo grof Lanza pošalje svoju ostavku, ali ju Crispi na htjede primiti, nego mu ovako brzojavi:

»Najprvo učinite Vašu dužnost, a onda ću vidjeti, kako će trebati odrediti.«

Poslanik je onda dobio da mož: govoriti sa Vladarem, koji mu reče:

»Recite Crispi-u, da se divim energiji, koju razvija u službi kralja i domovine glede internacionalnih ugovora. Žalim veoma poteškoće, koje mu stvara postupak austro-ugarske vlade u Istri, kako ih je učinio i meni u poljačkim pokrajinama. Već sam dao prihobiti nalog, koji sam odpravio mome poslaniku u Beč. Nastojat ću u tom pravcu, zaleći da ne mogu, kako bi htio, direktno poraditi kod Cara austrijskog, od koga ne bi trpio ni najmanji upliv u moje unutarnje stvari, te kome ne mogu tićati pitanja unutarnje politike. Ipak ja ću nastaviti da radim, koliko je u mojoj snazi, da upozorim austro-ugarsku vladu na pogibelji, koje njen postupak naprama narodnjacima talijanskim može da učini čvrstoći saveza.«

Ako se zapitamo: što ti se je g. 1893. toli grozoga dogodilo istarskim Talijanima, tada moramo otvoreno i iskreno priznati, a s nama i svaki nepristran čovjek, da im se nije ni prije ni tada, ni kasnije absolutno ništa dogodilo. Oni su samo namamili Crispi-a, a ovaj njemačkoga cara, da se tobače talijanski jezik u Istri ne poštuje kao slavenski, dočim je poznato našoj vladi i svakomu, koji iole prati javna poslove u Istri, najpače samim Talijanima Istre, da je bio i da je još uvijek njihov jezik svuda u pokrajini vladajući, dočim je hrvatski ili slovenski jezik ovdje ondje samo tropljen. S nestinom. gojnom laži poslužili su se istarski Talijani proti našem narodu, pozvavši sebi na pomoć proti nam najvećeg državnika Italije i silnoga cara Njemačke.

Proti našem narodu u Istri, proti dvjesto hiljada siromašnih i golobrukih Hrvata i Slovenaca Istre, stupile u boj dvie moćne velevladstava od preko 80 milijuna duša. Većeg junactva teško je naći u poviesti!

Rat na Balkanu!

Pula, 26. februara 1913.

Se ratnika dolazi malo vijesti; velika sime i snage sprečavaju ratne operacije. Tako kod Drinopolja nije došlo do sukoba, a niti se obejedašnji obstrjeljivali grad. Na pomoćniku Galipoli, gdje se Bugari uprili svoje sile da uzmu obradu Dardanelle kao ključ morskome putu u Carigrad, došlo je kod grada Bulak opet do teškog sukoba između Bugara i

Turaka, u kojem su Turci doživili strašan poraz; isto tako pretrpili su Turci poraz i u nedjelju. Radi tih poraza nastala je velika zabrinutost u Carigradu i vlada je počela pripravljati javno mišljenje na mir pod uvjetima koje su joj već prije ponudile balkanske saveznice. — Oko Skadra se miruje zadnjih par dana u otečavanju teških obsadnih topova srbskih, koji imaju dospjeti parobrodom iz Soluna.

Turska je međutim po svom izaslaniku Hakki pasi poručila velevladstava, da će sada prihvatiti njihovu notu, po kojoj odstupa Bugarcima Drinopolje, a egejske otoke prepušta odluci velevladstava. Bugari su pak u ime saveznika predali sada ove zahtjeve: nova granica između Bugarske i Turske ima biti Midija — Rodosto; Turska mora platiti ratnu odštetu; Turaku vojsku ima se razoružati najdalje 15 dana iza početka mirovnih pregovora. Po tome se drži, da će doskora započeti ponovni pregovori za mir.

Napetost je između Austrije i Rusije jako porasla. Tako glase vijesti s jedne i druge strane, a tako je službeno izjavio također austrijski ministar predsjednik grof Stürgkh u ponedjeljak jednoj deputaciji iz Češke, da su odnosi između Rusije i Austrije vrlo dobri i da će već početkom budućeg tjedna Austrija početi sa demobilizacijom t. j. odpuštati rezerviste kući; ta demobilizacija da će odpočeti sa najstarijim godinama.

Bugarska i Rumunjska pak su pristale, da međusobni spor glede uređenja granice prepuste razuditi velevladstava. Tunc je također uklonjen jedan veliki razlog kakovom međunarodnom sukobu.

Te vijesti vadiamo iz bečkih novina, te ako su riječi ministra Stürgkha ozbiljno rečene i iskreno mišljenje, to će svi narodi naše monarhije s velikim veseljem pozdraviti demobilizaciju, ako u istinu započne već u budućem tjednu.

Pogled po Primorju Puljsko-Robinjski kot.

Odstup zapovjednika mornarice. Kako već javismo, navratio je zapovjednik ratne mornarice admiral grof Montecuccoli dne 22. i. mj. 70 godina. Tom prilikom bio je odlikovan od Nj. Veličanstva sa slikom s vlastitačnim podpisom.

Radi visoke dobe predao je grof Montecuccoli molbu za umirovljenje, te se već oprovio od admirala i zapovjednika brodova predpoteč nedjelje u Fazani u prisustu svekolikog brodogradnja ratne mornarice.

O 70 godinjaci admiral Montecuccoli ovrnask su se malo ne vri životu, te donosamo i mi važnije erte iz njegovog života, po podatcima, što nam ih je dao naš uporabac naš vriedni Nika vit. Mandić.

Radoš grof Montecuccoli reče se 22. februara 1848. U ratu mornaricu stupio je g. 1850. te je već iste god. učestvovao u ratu proti Francuzoj i Sardiniji, kao što je kasnije bio u ratu kod Helgolanda

i Visa. Za zasluge i hrabrost iskazana u ratovima tim bio je odlikovan ratnom košuljom za hrabrost. Već tada kao mladi oficir radi brojnih timnih sposobnosti i riedkih vrhina svrnuo je na se pažnju svojih poglavara, te mu je bilo povjereno obratnje vrlo važnih zadaća u službi te se ubrzo uspio od časti do časti, a nema strake u ratnoj mornarici u kojoj nije admiral Montecuccoli zaposlen bio. Za svoje odlično službovanje i nastojanje oko razvika mornarice, bio je odlikovan Leopoldovim redom I. razr., velikim križcem Leopoldovog reda, ratnim križcem za hrabrost u briljantima i napokon zlatnim runom, odlikovanje, koje zapadne riedko koga izvan carske kuće. Isa odstupa admirala Spauza 1904. g. bio je prof. Montecuccoli, tada podadmiral, imenovan zapovjednikom mornarice, kojoj je ostao na čelu punih 8 godina. Na tom mjestu pokazao je svoju djelatnost i sposobnost, te je našu mornaricu podigao do zamjerne visine i jakosti uz ograničena sredstva, koja mu stajahu na raspolaganje. Ali njegovu željenu volju i ustrajnom radu uspjelo je svladati tolike poteškoće i osnovali ovako jaku našu pomorsku silu. Time je prof. Montecuccoli pokazao, da je dostojan odzvatik slavnog vojskovođe i junaka od Gotherda proli nekratu.

Naša ratna mornarica treba da bude uvijek imala takovih zapovjednika, koji će ju poput admirala Montecuccolia dovesti do veličine, dostojne naše države i svih naroda.

Svojim radom ostavlja prof. Montecuccoli u povjesti Austrije častan spomen na sebe i svoja djela.

Nj. Veličanstvo primilo je molbu za umirovljenje i tom prilikom podijelilo grofu Montecuccoli-u velekrat reda sv. Stjepana. Njegovim nasljednikom imenovan je pod-admiral Anton Hans.

Koncert fanfare. Hrvatski Sokol u Puli izim njegovanja vježbe uveo je njegovanje glazbe osonovanjem vlastite fanfare. U subotu dne 1. marca t. g. nastupa po prvi put u javnosti sokolska fanfara, priredjujući u velikoj dvorani Nar. Doma. Prvi veliki koncert fanfare. Početak u 8 i pol s. na večer. Ulaznica za članove Sokola 60 para, članice 40 para, nečlanovi 1 K. Pristup dozvoljen svima, te se članovi umoljavaju, da dovedu na koncert prijatelje i znance.

Osonovanjem sokolske fanfare udovoljilo se davnjoj želji i potrebi, da i mi Slaveni u Puli dodjemo do svoje domaće glazbe. Do nas je sada, da poradimo svi te ta naša glazba ne samo ustraje nego da procvate te se ojača i proširi tako, te u budućce ne budemo kod zabava i koncerata vezani za skupe novce na milost i nemilost stranih glazba. Zato moramo mlade glazbare podpomoci osobito materialno, čemu se eto nadaje prilika već u subotu dne 1. marca t. g. radi čega treba da svi posjetimo koncert Sokolske fanfare.

Veliki ples Dalmatinskog skupa. Dalmatinski skup u Puli priredjuje u subotu dne 8. marca 1918. u dvorani Nar. Doma svaj Veliki ples u korist društva. Udar glazba c. i kr. ratne mornarice. Početak u 8 i pol sati na večer. Ulaznica za članove 1 K, za nečlanove gospoda 2 K, gospođe 1 K po osobi; obitelji članova 2 K, obitelji nečlanova 5 K. Pristup imaju samo pozvani.

Onda u procesu kamorre. U petak, nakon 19 dana rasprave, proglašena je omda u procesu proti desetorici bivših članova občine Pula radi krađa i prevrata: Slavna porota u Rovinju, antojeća od samih Talijana, riedka je sva obzeta nika. Ta presuda rovinjske porote jest i namim talijanskim kamorratkim postupcima nezgodna, te je sasjede svim mogućim sredstvima opravdati, ali se moge je učiniti shvatljivom, jer mođe da bude pravog razloga. Običavali svi do jednoga primati su vis namje: sticni politični, te je bilo

braniteljima vrlo teško snaci se pred tom činjenicom, pak su u obrani negovali za drugim, kod talijanske rovinjske porote vrlo uspjesnim sredstvom, a to je politika. Obće je poznato, da rovinjsku porotu običao sastavljaju većinom hrvatski od-rodi, a po tome najfanatiziraniji Talijani kamorrat, kod kojih upaljuje najlake političko pitanje. To političko pitanje iznesli su branitelji pred porotnike Talijane u obrambenim govorima i kako je bilo pred-vidjeti vrlo uspjesno, jer je „pravorik“ porote bio za obuzavanje odriješujući. Dakle to bi bio jedan movens, koji je vodio porotnike. Drugi bi bio i ovaj: Branitelji su u svojim govorima isticali takodjer jednu važnu okolnost, naime, da su mnogo a gdje gdje i ponajviše predpostavljani obuz-ženjaka krivi te su ovi kraji i varali, jer da su ti predpostavljani sasama ili djelomično propustili vršiti pregledba računskih knjiga i blagajne. Dakle pravi krivci bili bi oni, koji nisu bili pozvani na odgovornost. Ako je i ta okolnost bila uzrokom „pravorika“ porotnika, onda su rješavajuć kamorrine službenike, odsu-đili prvake i vodje kamorre ne samo u Puli nego i u Istri. Bilo kako mu drago, nas nije presuda talijanske rovinjske porote nimalo presenetila a još manje uzru-žala; taj „pravorik“ je pravo zrcalo sve talijanske politike u Istri od uvjete; samo je u tome najkalošnije to, da još u 20. vijeku, u jednoj civilizovanoj i kulturnoj državi takvi i alični „pravorici“ rovinjske porote udaraju često samo nas Hrvate u Istri!

Popunilbeni izbor za istarski sabor. Pošto je zemaljski zastupnik dr. Augustin Rittosa (socijalista) položio svoj mandat, raspisuje c. k. namjesništvo popunilbeni izbor za treći kotar občinitog izbornog razreda u Puli za dne 18. maja o. god. Eventualni uzi izbor obaviti će se dne 26. maja. Ovaj izborni kotar sačinjava dio grada, Port Aurea, Sv. Martin i Zaro i od predgradja sv. Mihovila i sv. Polikarpa. Glavno biralište u Puli. Na izbornim listićima biti će naznačen izborni lokal i sat kad izbor počima i svršava.

Lošinjski kotar

Unije. Prošlog puta su cijenjeni čitatelji u ovom listu čitali o plemenitom radu za bavišta za hrvatsku stvar na Unijama i nasuprot o radu naše braće. Fiorentina, unatoč svemu šaranju dopisnika iz Unija u „Piccolu“, kako je njihova predstava ispala liepa, ali istina je samo ono, kako je pisala o toj zabavi „Naša Sloga“. Hrvatska Čitaonica odlučila se je da dade u tako kratko vrijeme drugu zabavu i pred-stavu, sa odraslim djevojkama i mladima, pripravljajući ih naša marna učiteljska gđica Fučić; a dobitak te zabave ide u fond za omanak tamburaškog zbora, koji će buditi u narodu hrvatsku svijest, a mladost obojega spola kolli se prestavama, toli sa tamburaškim zborom. Privući, da se ne gube u bezposlenim sastancima po cestama i time ih pripravljati za obiljan život. Zabava sama isapala je upravo prekrasno, svi su liepo govorili i predstavljali. Osobito su se istakli gđica Anka Karčić od Antona i Martin Radolović u soloigri „Hvala Bozu, stol je prostir“.

Nego dok se ovako jedina mladost liepo zabavila, vidjet će se veći dio Unijske mladosti, koja spada u t. z. „Partit liberalne nationale“ na večer kada pada mrak, kako se stiče i klatari pjevajući kojekakve pjesme, koje kad bi čuo Dante da oživi, odmah bi pao nastrag u grob, jer nebi mogao slušati kako mu nagrdjuju jezik. I prije su bile na Unijama uve stranke, ali nije bilo ove stranke kao sada. Na Unijama se dogodilo da ljudi legnu u večer u postelju sa otčinom ludom vrlinom, u jutro kad se probude, ludna vrata nisu više na svom mjestu — nema ih — kasnije ih

tkogod donese razbijena, ili bace vrata u more, da odnesu braci preko mora liepi pozdrav. Tko se želi o tome osvjedoci, neka zaviri malo kod kot. suda u Lošinj. Eto tako sira unijski Talijani svoju slavu po svijetu sa zlim, kad se moge sa dobrim. Imademo dođube i glavara — ancijana — ali on je slab, ne staju ga, on više i kriči samo na svom dvoru, a to čuje samo sestra Luca, a rani se boji da ne izgubi pausal.

Doduše naši Talijani vulgo Istrijani imadu svoga učitelja, koji nije mogao naći učitelja u svom rodnom mjestu Nerezima, niti u Čunakom, i poslase ga nama u Unije. Gosp. učitelj bi ih imao podučiti kad već ancijani ne može, te im kazati da im ne valja posao; ali ba obratno. Proše godine obučavao je g. Gaetano Ruconich večernju školu, i baš iza te škole počete su se pjevati kojekakve pjesme rugalice, upravo iza te obuke postala je mladost onako jogunasta, zločesta i bezstranna, a Unijani su ga još zato plaćali.

U preventivnu podobne Unije nalazi se za 1912. Spese. Plo. i od tih tisuću i osamdeset kruna, davala se je neka svota Ruconichu, kao odšteta, da tako uč. mladež unijaku. Pisac ovih redaka bio je prisutan na parobrodu, kad je mladež radi nekih prekršaja imala posla sa sudom, te kad smo se približavali Unijama, počeli su mladići pjevati: „In buso, no andaresmo fasio non magnaremo“, a g. Ruconich je pjesmu intonirao. Kako može ona mladost doći k pameti, kad ovakav jedan, koji je dužan da ih pokara, još ih poliče.

Inače g. Ruconich je i veliki liberalac, premda ne razumije liberalizma. On pred-njaci narodu i glede crkve. Onomadne je bio kadar upitati jednu djevojku i kazati joj: „Pošto ide u crkvu slušati popa i njegove fandonije; da bi mogao i on poći u crkvu, ali bi uzao pršuta, salame i vina, pa bi jeo i pio; kad može pop, zašto ne bi i on“.

Umoljavamo c. k. kot. oblat u Lošinj „Ubinam sumus“. Gdje smo? Kamo to vodi našu u narodu vjeru u Boga i morat? Mislim, da to vodi do anarhije.

Umoljava se c. k. kotarska oblast u Lošinj, nek izvoli pripaziti i odstraniti te ljude, koji služe narodu na štetu, a ne na korist. Kako može takav jedan prednjačiti narodu i mladeži?

III. pr. u Lošinj su imale stranke partice, a g. Ruconich imao je negovarati jednu djevojku, koja je bila svjedok; nek ne ide svjedociti za stranku njemu nepo-čudnu već jedino ako ju prišle. Medjutim bila je djevojka pametnija pa je otišla.

Stvari koje su ovdje iznesene nisu lažne nego istinite, a u potrebi će ih i svjedoci posvjedočiti. Nije nakana, da se kleveče i denuncira, već da se popravi za vremenom, što se popraviti dade, a ako nije za nas neka ide. Mi ćemo rado gledati u svojoj sredini gospodina Ruconicha, ali neka bude najprije čovjek. Kulture! Kulture g. Ruconiču, ne budite uvijek Kinez.

Voloski kotar

Javni sastanak u Kastvu. U nedjelju isa mise dne 28. t. mj. sastalo se je na poziv nar. zastupnika g. prof. Vjekoslava Spincića u dvorani g. Beta Vlah u Kastvu preko 900 izbornika iz prostrane Kastva-šćine sa svim tim što je vrijeme bilo nepovoljno. Sastanku, koji je trajao od 9 do 11 sati prije podne, predsjedao je načelnik g. Kazimir Jelusić. Zapisničarom imenovan bio je učitelj g. Hinko Jelusić.

Iza nagovora predsjednika usao je ried g. zastupnik prof. Spincić, pogoovoriv o našem javnom stanju. Govor g. zastupnika trajao je preko jednog sata i bio poserno od svih prisutnih saslušan i večkrat pjes-kom i odobravanjem poprčen.

Iza g. prof. Spincića j govorio je g. dr. Orlić iz Voloskog a zatim načelnik g. Jelusić. Bude li nam mogeće, pribićiti ćemo naknadno stogod iz tih govora. Za danas pribićujemo samo rezolucije, koje je skupština kastavskih izbornika na sa-stanku jednoglasno prihvatila.

I. Sakupljeni na mnogobrojnom javnom sastanku u Kastvu dne 23. veljače 1913. prosvjeduju najodlučnije proti odluci procrasnog odbora zastupničke kuće u Beču od 14. veljače 1913, koji se je izjavio za ustanovljenje pravna talijanske fakultete u Tratu, dok je zabacio sve pred-loge, tičuće se sveučilišnih zahtjeva Hr-vata i Slovenaca, žaleć napose, da su za tu odluku glasovali ne samo Talijani i Njemci svih-stranaka, nego takodjer Česi, Poljaci, Rusini, dapače i jedan Hrvat.

2) Zahtjevaju, da se poduzme sve ko-rake kako bi se u najkraće vrijeme poveze izjednačilo nauka, svršene i ispitne položene na sveučilištu u Zagrebu sa naukama i ispitima na sveučilištima ove pole monar-hije; te da se udovolji sveučilišnim zahtjevima Slovenaca.

II. Sakupljeni na mnogobrojnoj javnoj skupštini u Kastvu dne 28. veljače 1913, dok osudjuju talijanske zastupnike istarskog sabora bilo koje stranke, što neče da pripuste, da se otvori bez ikakvih dalj-njih uvjeta potpuna ravnopravnost hrvatskog jezika u istarskom saboru i u cijelom autonomnom životu Istre, odobravaju do-sadanji postupak hrvatsko-slovenskih za-stupnika na zemaljskom saboru i zahtje-vaju od njih:

1) da na popuste ni malo u pravima hrvatskog jezika u saboru i u svim auto-nomnim uredima Istre i da ne odstupe kod eventualnog novog saokruženja općina ni pedalj naše zemlje Talijanima,

2) da i na dalje upru svim silama za svoepće, izravno, jednako i tajno iz-borno pravo.

III. Sakupljeni skupštinarci pozivlju svog zastupnika, da kod oblasti požuri, a da brže rješavaju molbe obitelji posvanih rezervista u vojničku službu; glede pripo-moći, koja im po zakonu pripada.

IV. Nadalje pozivaju istoga; i da se za-uzme kod oblasti kod uslanovljenja an-drenih dana za kastavske obćinare u Kastvu, Sv. Mateju, Mučičevoj ravni a po moguć-nosti i u Zametu.

V. Kao zastupnika na zemaljskom sa-boru pozivaju, da se zauzme kod zemaljskog odbora a da isti našim obćinama podieli predumove potrebite za vodo-i-cestogradnje na račun podpora, koje će glasovati zemaljski sabor, kad se jedinom sastane.

VI. Končno pozivaju skupštinarci svog zastupnika, da se zauzme i kod vlade i kod zemaljskog kulturnog vieća, da bolje podupiru „Gospodarsku zadrgu“ u Kastvu, koja broji preko 800 članova, a obćinom na slabe ljetine, potrebuje za svoje član-ove i vladine i zemaljske podpore.

Iz Poljana kod Veprnica. Dne 26. I. 1913. sakupilo se u Poljanam kod „Miku-loveh K 17 za našu Družbu prigodom vjenčanja g. Dragulina Strenara, c. kr. kot. tajnika u Tratu sa gđicom Anticom Romac iz Poljana. Bilo sretno. Novac izručen je podružnici u Vepriču.

Istog dana Poljanski mladici izrutili su kao dar Čitaoni u Poljanama 10 K prigodom „pregrada“ spomenutim vjeroni-cima. Zivili!

Molčanice. Hrvatska Čitaonica u Molčanicama izabrala je za god. 1913. odbor oš sledjeće gospođe: predsjednik Ante Dekić, upravitelj škole, podpredsjednik Josip Rubinić, trgovac, tajnik Cvjetko Rubinić, trgovac, blagajnik Anzelm Ivanušić, stolar, odboraci Vinko Mavričić, trgovac i Ivan Velčić, pekar.

Buđići da bijate raspućena „Zenka“ pedračnica sv. G. M. u Molčanicama, pa iz „Molčke“ podružnice Molčanice postala je „Mjestovita“, te na glavnoj godišnjoj

skupštini imamo za sljedeći odbor za godinu 1913. ravnatelj Ante Dukić, zamjenica Kusta Đoković, tajnik Crjelko Rubinić, zamjenica Ivana Labarar, blagajnica Regina Domaković, zamjenik Niko Pajalić.

Pazinski kotar

Odnosaji na c. k. poraznom uredu u Pazinu. U svoje vrijeme bilo je već nešto spomenuto u ovom listu glede jezikovnog pitanja na tom uredu. Prošla je od onda skoro jedna godina, ali se nije ništa za bolje promijenilo, već je ovih dana sa novim premještanjem nekih činovnika nastupilo još gore stanje.

Prislijeni smo stoga, da iznesemo neke koje činjenice na javnost, da se vidi kako slavno sin. ravnateljstvo pametno namjestila činovnike na ovom porez. uredu, koji baš "vidno" odgovaraju ogromnom dijelu pučanstva ovog kotara. Njihova sposobnost i potpuzanje hrv. jezika je tako velika, da ne mogu napisati u hrvatskom jeziku niti najjednostavnijeg poziva našem čovjeku.

Blagajnik ne znače hrv. jezik, pak je stoga uvijek na velikim mukama, kada imade posla sa našim narodom. Kontrolor ne znače ni mlatići hrvatski, kamo li dobro govoriti i pisati. A sada dolazimo do porez. pristava nekog Penza, koji ne znače ma ništa hrvatski, a radi svoj faničnog nastupa prema našem jeziku i narodu bio je već dva puta premješten iz Pazina. Ovih dana se po treći put vraća u ovaj ured, premda ne poznaje hrv. jezika, ali zato imade velikih projekcija, koji su mu pomogle usprkos njegov protivnosti i neznanju do našeg naroda i jezika, da dođe natrag u Pazin. Poznato nam je, da je za ovo mjesto pitao jedan drugi, koji je vješt trim jezicima, ali bijaše odbit, a primijen opet Penzo, koji imade u Pazinu debelih kumova.

Imade još u tome uredu i drugih, kojima je hrv. jezik dosta malo ili nikako poznat. U opće, kada dodješ u taj ured, čuješ takvu hrvatsinu, da se je Bogu plakati. Kada dodje naš seljak, pak pita kakovu informaciju, kakova razjašnjenja u hrvatskom jeziku, e onda zlo i naopako. Naš seljak sve to strpljivo, podnaša samo da se što prije oslobodi te neugodne sobe. Nu ni strpljivost našeg seljaka ne može u ogromnoj većini slučajeva pomoći, e onda nastane trčkanje tih činovnika k onom jedinom činovniku na ovom uredu, koji poznaje hrv. jezik, da im prikoči u pomoć. O takvom načinu uređivanja i općenja sa strankama mislimo, da je suvisno dalje govoriti, a moguće je valjda to samo pod našim slavnim sin. ravnateljstvom u Trstu i to sve se događa na jednom poraznom uredu, koji se nalazi u jednoj hrv. općini, koja imade 96 po sto Hrvata naprama Talijanima i Talijanima.

Moguće će i ovog puta slavno ravnateljstvo doći sa onim poznatim starim i otrcanim izgovorom, da nema naših ljudi. Ali ovdje ćemo ponovno iznijeti onu stvu ali proziru taktiku sin. ravnateljstva u Trstu, da naime, kada naši ljudi pitaju za namještanje u toj struci ih jednostavno odbiju, a kada se radi za namještanje ljudi vještih našeg jezika, onda joj vrlo dobro dodje izgovor, da nema ljudi. Ujedno opafamo, da tako isto rade i druge naše centralne oblasti u Trstu, te na ovaj postupak tih oblasti naprama našim ljudima upozorujemo naše zastupnike, da malko koji put posvete pažnju toj stvari.

Prosvjedujemo esargično protiv ovakvog postupanja sa strane sin. ravnateljstva prema našem narodu, i ujedno molimo kompetentne faktore, da ustanu svojim osertijom protiv nezakonitih odnosa, kojima postoje na c. k. poraznom uredu u

Pazinu i da budu jednako savršen uređeni jezikovni odnosaji.

Pošiv na glavnu skupštinu, koja će održavati Sokol u Pazinu dne 10. rujna 1913 u prostorijama Narodnog Doma u Pazinu, u 2 sata po podne; u slučaju da se ne odazove dostatan broj članova, održavat će se skupština dne 30. marča 1913. u isti sat.

Dnevni red: Izvještaj odbora; izbor novog odbora; Slučajnosti.

Koncertat u Pazinu. Kako je već u zadnjem broju „N. Sloge“ javljeno, priredjuje „odbor za prosvjetu“ u srbotu dne 1. marča u velikoj dvorani N. Doma u Pazinu umjetničko zabavnu večer sa pjevanjem, sviranjem i predstavom sa slijedećim rasporedom: 1. Dvorčak: VIII. narodni ples, glasovir 4-ručno; 2. Hatze: Kad mlidijah umrijeti, tenor solo. 3. Wieniawski: Legenda, gusle solo sv. pratnju glasovira. 4. Chopin: Balada op. 23., glasovir solo. 5. Foerster: Ljubica, veliki mješoviti zbor. 6. K. i Z.: U tuznji sa svom, dijalog. 7. Hatze: Rob, sopran solo uz pratnju glasovira. 8. Gaal: Suita na ruske pjesme s repertoara Starjanskoga Agronjeva za tubas, glasovir, violencello, harmoniju i Kontrabas. 9. Salavjer: „Prvi korak“, drama u 1 činu. Početak u 8 i pol sati na večer.

Pčelarima. Pčelarsko društvo u Pazinu pozivlje pčelare da se odmah prijave, koliko će koji trebati ulista i pčelarskog orudja, da društvo uzmogne sve na dobu naručiti.

Porečki kotar

3 Iz Novo Vasi kod Poroča. „Društvo ples. Provokacije talijanata. Proganjanje društva „Napredak“ sa strane porečke općine. U nedjelju dne 26. prošloga mjeseca održavalo je Hrvatsko zabavno društvo „Napredak“ u Novoj Vasi zabavu s plesom u korist „Družbe sv. Corila i Metoda“. Uzevši u obzir mjesne prilike, ispaao je ples sjajno. Prihoda je bilo preko 300 K te je čisti prihod poslan Ravnateljstvu „Družbe“ u Opatiji. Bilo je veliko zauzimanje za ovu zabavu te je mnogo ljudi dohrlilo iz bližih mjesta, na čemu im budi na ovome mjestu izrečena najljepša hvala. Drugi pak, koji nijesu mogli prisustvovati zabavi poslali su darove, da dokažu time dobru volju.

Slijedeća su gospoda darovala po 5 K: Anton Anzulović, učitelj - Cres, Martin Sreboth - Poreč; po 2 K: Fr. Milanović, trgovac - Livada, Ant. Zivković pok. Jure, Jure Zivković, Franjo Zajec, čin. - Poreč, Medvešček, Dr. Prudan - Pazin, A. Flego, c. kr. nač. post. - Višnjani 3 K. Don Šantić - Kastelir 2 K.

Mjesto ulaznine darovali su slijedeći: don. A. Andričić, N. Novak, Kaftanić, kap. r. morn., N. Rajc po 5 K; Ruzič, učiteljica Foskulin, Ujčić Ante, učitelj, Ivan Depolo, učitelj, Petar Bonafacić, učitelj, Jakov Vojnić, učitelj i Ujčić Marjan po 2 K; — Petar Vlačić 2 K, Jure Struja-Varvari 1-40 K, Crjelko Kramar 80 para, Josip Klimčić 20 para. — Gosp. Mihovio Brečić ustupio je toga dana dvoranu badava! — Svima najljepša hvala!

Po običaju sastali su se naši ljudi iz mjesta i okolice u „Narodnoj gostionici“, da proslave Pepelnicu u bratakom društvu i slozi, ne dirajući ni u čija častva. To nije bilo pravo ovdješnjim prodancima sa našim „Antoniom“ na čelu. Mislijahu, da nas malo imade te se dignu listom iz njihova gnjezda i dodjoše demonstrativno pred prostorije našega društva, da i opet pokažu svoju neotesanost i „junastro“. Među tom kompanijom „ne boj se je“ bili su glavni već poznati izlivači iz sela Gedičić, koje niti ne pripada našoj poraznoj općini. Tu se usvrpoljio te se stadoše derati: „Viva Villanova itališana! Vigni

loraj, Ščiani! Čauraj! Avanti bolhi! Vna itala itališana“ i još mnogo drugih izrazu, kojih u najboljem takijanstom riječniku nema.

Čarvi naši mladici, da se imitiraju na vlastitoj kući, porače na se... Čim ih ovi opaze, rep među sege, pa bježe glavom bez obrta, da se više i ne pokažu. Nema sumnje — do koji ćemo dan čitati u katovom takijanstom „čfufuču“, da su Hrvati bez kulture, da su barbari i još kojesta drugo.

Držimo, da tu ne treba komentara!

Od onoga dana, kada je ustanovljeno naše društvo „Napredak“ upria je porečka općina sve sile protiv njemu, ne bi li ga unistila. Dokazju nam to najbolje ove činjenice:

Po § 2. društva naša pravila može društvo priredjivati zabave i plesove, za članove i pozvanike kad god hoće, samo da to 3 dana prije javi kol poglavarstvu. Tim se paragrafom poslušilo i dne 2. ov. m. je je održavalo ples u društvenim prostorijama. Nu, to se činilo krivo našem gospodinu „delegatu“, Valentinu Košću, te je prijavio mjesnoj općini, da se je ples držao bez dozvole. Općina je pozvala gosp. predsjednika društva „na red“ te ga ograbila za 22 K — ne obzirujući se na društvena pravila.

Za prvi put smo to mirno podnešli, ali je sada već treći put, da nam se nanasa nepravica, premda nije društvo ni u čemu prekoradilo pravila.

Pred nekoliko vremena opstojalo je ovdje — sada propalo — društvo „Ujčone musicale itališana“ te je cijele 3 godine priredjivalo javne plesove akoro stakle nedjelje, bez ikakve dozvole sa strane općine, niti se to javljalo kotarskom poglavarstvu. Sa svim tim nijesu nigda niti pare globe platili. Ako pak mi držimo samo jedan ples ne prekoradivši nijednoga društvenoga niti civilnoga paragrafa, već imademo tri, četiri tužbe za sobom.

Upozorujemo na to gosp. c. kr. kotarskog poglavara, neka bi izvolio poduzeti shodne korake, da se sa strane općine s nama više ne postupa na ovaj nepravedan način.

Stavljam na srce i našim gg. zastupnicima, da se za stvar zauznu.

Stranina i Jurina

Jur. Kako si pasa ovoga pusta Frane, ti, ki si bija u Novoj Vasi?

Fr. Dobro, dobro san pasa pust, ma na prvi dan korizme deboto da nisam osta gjuh.

Jur. A kako to?

Fr. Tor ti, kako mi se pera, ne znaš još nis...

Jur. Ma je te ne razumin Frane.

Fr. Ča nisi čuja povidati, kako su došli naši prodanci vikati pred hižu našega društva?

Jur. Benj, reci mi, ča su vikali.

Fr. A vero, da „fora i čavi i serbi...“ ča je znao, kad moja tikva ni mogla toliko napametiti.

Jur. A naši ljudi kak su bili?

Fr. A vero u lokala, di je društvo.

Jur. Pak ča ja nisam ni razprediti?

Fr. Nisu niš, nego su ja samo „pohanaš nos, pak sa se ti nihovi „junaki“ po-

brak: tako da se jih s molom pomeja. Još sa se rivali, ki će prijauiti. Tur si stoga nasti i prije, da kad mačke doma ti, misli se štrba; ma kad se ona pokate, onda bišča svaki u svoju školja.

Fr. Još ča ti jenu lipu povidati. Kad smo došli onu večer na staciju u Otkariju, su se svi razbitah; najrije priko okna, a jedan, ki je bija najpametniji, je pošao u krosobu met bačve, ma mu ni došla voja za piti, jer je i on gleda kad su prazne bačve, a ne pone.

Jur. Habahaaa! Ke junaki! Propin takovi bi se bili stili za dobili Tripoli!

Poziv

na IX. glavnu redovitu godišnju skupštinu „Bersčkog društva za štednju i zajmove, registrirane zadruge na ograničeno jamčenje u Bersču“, koja će se održavati u nedjelju dne 16. ožujka 1913. u 4 sata po podne u prostorijama općinskog ureda u Bersču sa slijedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika prošle glavne godišnje skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Potvrda računskog zaključka za god. 1912.
5. Izbor upravnog i nadzornog odbora i društvenog suda.
6. Zaključak glede uporabe čistog debitka.
7. Slučajni predlozi.

Godišnji obračun izložen je zadrugarima na uvid u opć. uredu u Bersču. Bersč, dne 23. veljače 1913.

Odbor.

Poziv

na XIV. redovitu glavnu godišnju skupštinu „Oprijalskog društva za štednju i zajmove“ u Livadama, koja će se održavati u Livadama u nedjelju, dne 9. marča 1913. u 2 sata po podne, sa slijedećim

dnevnim redom:

1. Nagovorn predsjednika;
2. Čitanje i odobrenje zapisnika zadnje glavne skupštine;
3. Izvješće odbora za god. 1912.;
4. Potvrda računskog zaključka za god. 1912.;
5. Izbor nadzornog odbora;
6. Izvješće o izvršnoj reviziji;
7. Promjena pravila;
8. Slučajni prijedlozi.

Po § 35. društ. pravila izloženi su u društvenoj sobi članovima na pregled računi za godinu 1912.

P. n. gg. članovi pozivlju se na mnogobrojni posjet. I nečlanovi dobro došli.

Odbor.

Poziv

Veprinačko društvo za štednju i zajmove, registrirana zadruge na ograničeno jamčenje, održavali će dne 16. Marča 1913. u 4 sata po podne u Veprincu k. br. 5 svoju X. glavnu redovitu skupštinu sa slijedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora o djelovanju zadruge u god. 1912.
3. Izvješće nadzorstva o računima za god. 1912.
4. Odobrenje zaključnog računa za god. 1912.
5. Izbor upravnog i nadzornog odbora te pomirbenog suda.
6. Zaključak glede uporabe čistog debitka.
7. Slučajni predlozi i savjeti.

Godišnji obračun izložen je zadrugarom na uvid u društvenoj pisarni u Veprincu. Veprinač dne 24. Februara 1913.

Odbor.

Pozor! Pozor!
Za Uskrsne blagdane
 preporuča gostioničarom, trgovcem i običajima dobre zdrave

domaće osušene šunke
 od 4-7 kg po K 360 kg poštanim pouzicem franko.

Razasišlje od 1 kom. i više.
 Kod veće naručbe znatan popust!

Vinke Sandalj,
 Lupoglava (Istra).

Julius Meinl

Uvoz kave

NOVA PODRUŽNICA

PULA

Via Sergia br. 35.

Dvorac na prodaju.

U Sostanju kod Celja (Južna Stajerska) prodaje se uz nisku cijenu dvorac u krasnoj okolici sa divnim položajem. Ima 18 soba i salona, 3 kuhinje, staju i nuzgedne prostorije, mali podrum — sve veoma zgodno za hotel —, osim toga veliki podrum udešen za velerogovinu s vinom.

Poblizje obavijesti daje:

Vinke Kollek u Sostanju (Stajerska)

Prodaje se u Pazinu

nova kuća u sredini grada, sa vrtom (koliko komu treba), sa kamenolonom te nepim voćnjacima. Uпитати kod Josipa Vranjaca u Pazinu.

Kr. 166/IV.

Razpis

službe občinskog liečnika.

U smislu § 2. zakona od dne 12. augusta 1907. zem. zak. list br. 39 raspisuje se ovim mjesto občinskog liečnika za občinu Podgrad, sa godišnjom plaćom od K 1000 i putnom odškodninom (paušalom) K 1000.

Liečnik mora stanovati u Podgradu gdje je sjedište kol. suda i drugih ureda, mora držati svoje farmaceutski ormar i govoriti jedan slavenski jezik.

U kratkom vremenu ustanoviti će se skrivatvni okoliš trije odbćina tog sudb. kotara, naime: Podgrad, Jelšane i Matešnja, te se može računati na povisnjenje plaće. Točniji uvjeti leže na oglednog podpisnoga županstva. Prodaje po slatki podisanom županstvu u roku od 4 tjedna.

Županstvo obćine

PODGRAD, dne 10. februara 1913.

Bekleva, župan.

Sjetite se družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru!

Odvjetnik
Dr. Lovro Scaliar

otvorio je

svoju pisarnu
u Puli

(Narodni Dom).

ČISTOVI KREVETI

iz crvenog platna dobro pušijeni, pokrivači ili podnja pernjaka 180 cm. duga, 116 cm. široka K 10—, K 12—, K 15— i K 18—; 2 metra duga 140 cm. široka K 13—, K 15—, K 18—, i K 21—; jastuci 80 cm. dugi, 58 cm. široki, K 3—, K 350, i K 4—; 90 cm. dugi, i 70 cm. široki K 450 i 550.

Izrađuju se i po posebnoj mjeri, i strunjače na 3 dijela za 1 krevet po K 17—, boje K 33— — Razasišlje franko pouzicem od K 10— naprijed. Zamjenu i vraćeno priznaje ako se poštarina plaća.

Benedikt Sackel, Lobes, br. 259
 pošta PILSEN, Češka.

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA

Via Coma Marzio br. 5 — Podružnica Via Sissano 14.

Prodaja svježeg kruha
tri puta na dan.

Direktna poslužba u dom i u javne lokale.

Prodaja svakovrstnog brašna iz najboljeg mlina po dnevnoj cijeni. Poslužba brza i točna.

Napredak znanosti!

za liečenje svih vrsta kasa što i kasa i spolnih bolesti.

Brzi i sigurno djelujući liek, u izumetvu i inozemstvu potvrđen od mnogobrojnih vrjedotiči kao kožne otekline, uretritisa, zvytitis; kod upale dišala akutnih i kroničnih bolesti itd. Sve spomenute bolesti lieče se najradikalnije sa

Castle confettis

po K 4— kutije.

Izgovarito liečenje svih vrsta bolesti i njih posljedica jest **„Castle confettis“**, s najboljom neposredno protiv unemogućiti, spolno neposredno, bolesti zgubova, neurastheniji i protivi preduzvi i spermatoriji, upali obozrača itd. Cijena **„Castle confettis“** K 350 boćica.

Za razjašnjenje i svaku drugu uputu obratiti se na **„Castle confettis“** u Trstu, na adresi G. N. Castle, koji će odgovoriti o svim pitanjima odmah i besplatno.

„Castle confettis“ prodavači su u svim ljekarnama u Puli: **„Kasarna Wassermann, Costantini S. Polcarpe i Ulma Poligrati.“**

Austro-hrvatsko parobrodarsko društvo. Punač.

Redovite pruge po Kraineru.

Punač-Krk-Torkolo-Glavotok-Malinska-Njivica-Omišalj-Rieka svaki dan tamo i natrag.

Baška-Punač-Krk-Rieka tri put na tjedan.

Rieka-Opatija-Bell-Merag-Krk-Punač-Baška-Lopar-Rab-Lun-Lošinj-veći-Lošinj-mali (Luka sv. Martin) Nerezine dva put na tjedan.

Rieka-Opatija-Lovran-Rab svake srijede tamo i natrag.

Rieka-Opatija-Lovran-Rab-Lošinj-veći-Lošinj-mali (Luka sv. Martin) svake nedjelje tamo i natrag.

Vrhnik-Sv. Marak-Šilo-Girkvenica svaki dan tamo i natrag.

Glavno odpravništvo na Rieci.

Sirite Našu Slogu

1000

„Uvodišlika“ i raznih predmeta za muškarce i žene odjele su u cjeniku, kojega razasišlje besplatno budava Jugoslavenska razpečavaonica

R. Sternbeck, Celje, br. 314.

Vino iz voća

Li vrsti, sladko, čisto, štajersko izradjeno iz voća od Mascauzca i Reinette, litar 20 para, franko moj kolodvor, u batvicama od 150 do 300 litara itd.

Razasišlje pouzicem

Juraj Stelzer, Puntigam
 kod Graden. 248 5-6

Ustanovljena 1891.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrana zadruga na ograničeno jamćenje

Vlastita kuća (Narodni Dom)

Podružnica u Pazinu.

Daje hipotekarne i mjenbene zajmove i uz mjesečnu otplatu te prima uloške, koje ukamaćuje uz

4 1/2 %

čisto bez ikakvog odbitka.

Ustanovljena 1891.

Od 1878!

Posvuda čuvani glasoviti objavljeni demači liek. Kod većih naručbi znatan popust.

Ljekarnika

A. THIERRY-a balsam

Jedno prvih sa zelenom duvnom kao zaštitna marka. Zelenom m. zaštitnom.

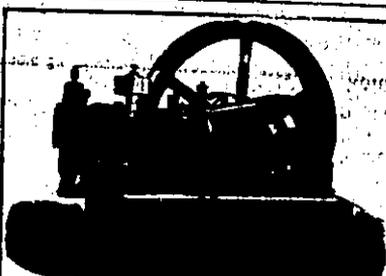
Stvako paravanje, opasivanje i prepredaja drugih balsama sa zavaranjem markom pronom se kazneno po sudu i strogo kazni. — Djeloje sigurno, liekoviće kod svih bolesti organa dišala, kašlja, izbacivanja, promuklosti, katarisa grla, protubisa, bolesti pluća, specijalno kod infliisanoo, bolesti žel. tra, upale jetara i slezene, pomaganje stolicu, subobolje i usnih bolova, urgenije zgubova, opekline, kožnih bolesti itd. 12/2 III 6/1. III I vel. poselna boca K 5 50

Thierry-ova jedino prava oznaka foljaka maat

Sigurna i stalna liekoviće lijevanja kod rana, otekline, otečline, upala, abscesa oštr snuju sva strana tjelesa, koja su došla u tjele pa tešto produrselno operacije, koje su sa bolnima skovane, liekoviće kod još tako starih rana, 2 posude stoje K 3 50.

Prvati Ljekarna, K. Angine Sovača A. THIERRY-a u PRAGU i Hirvatska, u Ljivra se u svim većim ljekarnama.

Na veliko u ljekarn. drogerijama.

NAJBOLEJI NAJESTAJI SNARE

Ima motore sa motu osobitvi DIESEL, najviše liečine, kasa, 1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1/6, 1/8, 1/10, 1/12, 1/15, 1/20, 1/25, 1/30, 1/40, 1/50, 1/60, 1/75, 1/100, 1/125, 1/150, 1/200, 1/250, 1/300, 1/400, 1/500, 1/600, 1/750, 1/1000, 1/1250, 1/1500, 1/2000, 1/2500, 1/3000, 1/4000, 1/5000, 1/6000, 1/7500, 1/10000, 1/12500, 1/15000, 1/20000, 1/25000, 1/30000, 1/40000, 1/50000, 1/60000, 1/75000, 1/100000, 1/125000, 1/150000, 1/200000, 1/250000, 1/300000, 1/400000, 1/500000, 1/600000, 1/750000, 1/1000000, 1/1250000, 1/1500000, 1/2000000, 1/2500000, 1/3000000, 1/4000000, 1/5000000, 1/6000000, 1/7500000, 1/10000000, 1/12500000, 1/15000000, 1/20000000, 1/25000000, 1/30000000, 1/40000000, 1/50000000, 1/60000000, 1/75000000, 1/100000000, 1/125000000, 1/150000000, 1/200000000, 1/250000000, 1/300000000, 1/400000000, 1/500000000, 1/600000000, 1/750000000, 1/1000000000, 1/1250000000, 1/1500000000, 1/2000000000, 1/2500000000, 1/3000000000, 1/4000000000, 1/5000000000, 1/6000000000, 1/7500000000, 1/10000000000, 1/12500000000, 1/15000000000, 1/20000000000, 1/25000000000, 1/30000000000, 1/40000000000, 1/50000000000, 1/60000000000, 1/75000000000, 1/100000000000, 1/125000000000, 1/150000000000, 1/200000000000, 1/250000000000, 1/300000000000, 1/400000000000, 1/500000000000, 1/600000000000, 1/750000000000, 1/1000000000000, 1/1250000000000, 1/1500000000000, 1/2000000000000, 1/2500000000000, 1/3000000000000, 1/4000000000000, 1/5000000000000, 1/6000000000000, 1/7500000000000, 1/10000000000000, 1/12500000000000, 1/15000000000000, 1/20000000000000, 1/25000000000000, 1/30000000000000, 1/40000000000000, 1/50000000000000, 1/60000000000000, 1/75000000000000, 1/100000000000000, 1/125000000000000, 1/150000000000000, 1/200000000000000, 1/250000000000000, 1/300000000000000, 1/400000000000000, 1/500000000000000, 1/600000000000000, 1/750000000000000, 1/1000000000000000, 1/1250000000000000, 1/1500000000000000, 1/2000000000000000, 1/2500000000000000, 1/3000000000000000, 1/4000000000000000, 1/5000000000000000, 1/6000000000000000, 1/7500000000000000, 1/10000000000000000, 1/12500000000000000, 1/15000000000000000, 1/20000000000000000, 1/25000000000000000, 1/30000000000000000, 1/40000000000000000, 1/50000000000000000, 1/60000000000000000, 1/75000000000000000, 1/100000000000000000, 1/125000000000000000, 1/150000000000000000, 1/200000000000000000, 1/250000000000000000, 1/300000000000000000, 1/400000000000000000, 1/500000000000000000, 1/600000000000000000, 1/750000000000000000, 1/1000000000000000000, 1/1250000000000000000, 1/1500000000000000000, 1/2000000000000000000, 1/2500000000000000000, 1/3000000000000000000, 1/4000000000000000000, 1/5000000000000000000, 1/6000000000000000000, 1/7500000000000000000, 1/10000000000000000000, 1/12500000000000000000, 1/15000000000000000000, 1/20000000000000000000, 1/25000000000000000000, 1/30000000000000000000, 1/40000000000000000000, 1/50000000000000000000, 1/60000000000000000000, 1/75000000000000000000, 1/100000000000000000000, 1/125000000000000000000, 1/150000000000000000000, 1/200000000000000000000, 1/250000000000000000000, 1/300000000000000000000, 1/400000000000000000000, 1/500000000000000000000, 1/600000000000000000000, 1/750000000000000000000, 1/1000000000000000000000, 1/1250000000000000000000, 1/1500000000000000000000, 1/2000000000000000000000, 1/2500000000000000000000, 1/3000000000000000000000, 1/4000000000000000000000, 1/5000000000000000000000, 1/6000000000000000000000, 1/7500000000000000000000, 1/10000000000000000000000, 1/12500000000000000000000, 1/15000000000000000000000, 1/20000000000000000000000, 1/25000000000000000000000, 1/30000000000000000000000, 1/40000000000000000000000, 1/50000000000000000000000, 1/60000000000000000000000, 1/75000000000000000000000, 1/100000000000000000000000, 1/125000000000000000000000, 1/150000000000000000000000, 1/200000000000000000000000, 1/250000000000000000000000, 1/300000000000000000000000, 1/400000000000000000000000, 1/500000000000000000000000, 1/600000000000000000000000, 1/750000000000000000000000, 1/1000000000000000000000000, 1/1250000000000000000000000, 1/1500000000000000000000000, 1/2000000000000000000000000, 1/2500000000000000000000000, 1/3000000000000000000000000, 1/4000000000000000000000000, 1/5000000000000000000000000, 1/6000000000000000000000000, 1/7500000000000000000000000, 1/10000000000000000000000000, 1/12500000000000000000000000, 1/15000000000000000000000000, 1/20000000000000000000000000, 1/25000000000000000000000000, 1/30000000000000000000000000, 1/40000000000000000000000000, 1/50000000000000000000000000, 1/60000000000000000000000000, 1/75000000000000000000000000, 1/100000000000000000000000000, 1/125000000000000000000000000, 1/150000000000000000000000000, 1/200000000000000000000000000, 1/250000000000000000000000000, 1/300000000000000000000000000, 1/400000000000000000000000000, 1/500000000000000000000000000, 1/600000000000000000000000000, 1/750000000000000000000000000, 1/1000000000000000000000000000, 1/1250000000000000000000000000, 1/1500000000000000000000000000, 1/2000000000000000000000000000, 1/2500000000000000000000000000, 1/3000000000000000000000000000, 1/4000000000000000000000000000, 1/5000000000000000000000000000, 1/6000000000000000000000000000, 1/7500000000000000000000000000, 1/10000000000000000000000000000, 1/12500000000000000000000000000, 1/15000000000000000000000000000, 1/20000000000000000000000000000, 1/25000000000000000000000000000, 1/30000000000000000000000000000, 1/40000000000000000000000000000, 1/50000000000000000000000000000, 1/60000000000000000000000000000, 1/75000000000000000000000000000, 1/100000000000000000000000000000, 1/125000000000000000000000000000, 1/150000000000000000000000000000, 1/200000000000000000000000000000, 1/250000000000000000000000000000, 1/300000000000000000000000000000, 1/400000000000000000000000000000, 1/500000000000000000000000000000, 1/600000000000000000000000000000, 1/750000000000000000000000000000, 1/1000000000000000000000000000000, 1/1250000000000000000000000000000, 1/1500000000000000000000000000000, 1/2000000000000000000000000000000, 1/2500000000000000000000000000000, 1/3000000000000000000000000000000, 1/4000000000000000000000000000000, 1/5000000000000000000000000000000, 1/6000000000000000000000000000000, 1/7500000000000000000000000000000, 1/10000000000000000000000000000000, 1/12500000000000000000000000000000, 1/15000000000000000000000000000000, 1/20000000000000000000000000000000, 1/25000000000000000000000000000000, 1/30000000000000000000000000000000, 1/40000000000000000000000000000000, 1/50000000000000000000000000000000, 1/60000000000000000000000000000000, 1/75000000000000000000000000000000, 1/100000000000000000000000000000000, 1/125000000000000

Gospodarska Sveza za Istru u Pulj.

Jedna vladina spomenica zadrugarstvu.

C. kr. Ministarstvo za poljodjelstvo u Beču odpisom od 4. decembra 1912. br. 38,226 objavilo je pokrajinskim oblastim, medju timi i Namjestništvu za Primorje spomenicu, odnoseću se na postupak pri ustanovljenju i upravljanju poljodjelskih zadruga (kreditnih, štedovnih, privrednih, potrošnih).

C. kr. Namjestništvo u Trstu odpisom od 31. jenara 1913. II-1490-12. poslalo je ovih dana po jedan prepis one spomenice zemaljskom Odboru i poljodjelskom Vieću, te obim Svezam, uz preporuku ovim posljednjim, da objave svojim članicam, koliko više moguće, ovu spomenicu.

To činimo ovim putem, da i onaj dio naših ljudi, koji ne upravljaju zadrugami, možda nisu ni članovi nijedne, budu upućeni u stvar za slučaj da bi bili pozvani u upravu ili u nadzor već opstojeće zadruge, ili da bi svojom voljom, ili na želju drugih, imali baviti se osnovanjem kakove nove zadruge medju našimi poljodjelci.

I. Što hoće vlada sa svojom spomenicom?

Poljodjelsko ministarstvo izjavlja, da je opazilo pri zadrugarstvu raznih pogrešaka, pak želi uputiti pojedine zadruge i Sveze, kako bi se pogreške odstranile i kojih se načela treba držati pri upravi.

Spomenicu hoće da znaju i one zadruge i Sveze, pri kojih možda do sada i nije pogrešaka, a to zato, da nebi i one upale u nje, kako su upale druge.

Poljodjelsko ministarstvo podpomnže zadruge; zato hoće, da se znade uvjete, pod kojimi bi od sada unapried podpore podieljivalo; jedno, da ne baca novac gdje nebi koristio, a drugo, da ima bolji izbor zadruga, kojim je vrednije dati kakovu pripomoć, jer pitanja je mnogo više, nego li vlada može davati.

II. Kako se glasi spomenica?

Ne možemo je objaviti baš od slova do slova, jer nam nije došla u našem jeziku, nego ćemo u kratko dati iz nje, što moguće vjernije, sve glavne misli ovim redom:

1. *Već pred dezanajst godina dalo je poljodjelsko ministarstvo neke upute (direktive) za zadrugništvo.* Od onda se je mnogo napredovalo u tom pogledu. Ljudi su se naučili sami pomagati se sa zadrugami, nabavljati za skupni račun potrebite im stvari i proizvodjati za skupni račun. Tim je bezdvojbno bilo koristi malomu poljodjelcu. Ali mnogi, zauzeti za napredak, prenaglili su se u koječem i tako je nastalo pogreška, koje su u mnogom pogledu već i odstranjene, ali gdje god još treba preinaka (reforma).

Zato hoće poljodjelsko ministarstvo, koje veliku vrednost polaže na zdrav napredak zadrugništva; da upozori na nedostatke, koji su se u raznim krajevima pokazali, da tako i onaj veći dio zadruga, koje posve u redu rade, bude na oprezu, da ne upade u pogreške, a da one zadruge, pri kojim očiti nedostaci obstoje, gledaju odstraniti jih čim prije.

Zato hoće poljodjelsko ministarstvo bez obzira da pokaže pojedine nedostatke, koje je opazilo, jer mu je mnogo stalo do toga, da zadrugarstvo bude uspjevao i da se bude sve, više, jačalo.

2. *Odvise se je očekivalo od vlade.* Bila je kriva misao, da će vlada davati sve što treba za ustanovljivanje i za uzdržavanje zadruga. Poljodjelsko ministarstvo imalo je i ima samo pomagati. Krivo su računali oni, koji su mislili, da je dosta udružiti se u koje god poduzeće, pak da će onda vlada dati, na samu jednu prošnju, najveći dio troška potrebitoga za nabavu ili za promet zadrugnoga poduzeća.

Ustanavljalo se je privredne zadruge i ondje, gdje nije bilo stalno, da su svi preduvjeli za nje, i da je dotično stanovništvo prošlo pravim duhom zadrugništva.

Treba imati na umu, da razne poljodjelske zadruge imaju velike teške, zadatke i odgovornost pojedinih članova.

Dogodilo se je do istine riedko, ali se ne smije događati više, da se ustanavljaju zadruge na lakku ruku, dok se nije stalno za dobru upravu istih i za unožno poslovanje, jer u takvom slučaju nebi bilo opravdano tražiti od poljodjelskog ministarstva, da ono popravlja odmah iza osnutka već početkom učinjene pogreške. (To se odnosi na velika rizična zadrugna poduzeća, kojih do sada u Istri neimamo. Ali i sa osnivanjem malih zadruga treba biti vrlo oprezni, osobito ondje, gdje se za stalno znade, da neće moći biti pravoga odbora.)

3. *Kreditne i štedovne zadruge.* (Posuđnice, senske blagajne, društva za štednju i zajmovo) treba da osobito pazie na ove stvari: Blagajnici ili računari da su izučeni, zadržani, pregledi da budu pravi, čisti i potanki, ključki pod kojimi se hrani gotov novac i druge vrednostne stvari, da budu podieljeni; da se neprestano proučava, kako je sa gospodarstvom članova, jesu li posve vredni kredita, oni koji pitaju zajam (posudu); jesu li posudjeni novci u istinu porabljeni u onu svrhu, za koju su dani.

Takve zadruge neka se osobito čuvaju i toga, da novac od uložaka ne daju na duge hipotekarne zajmovo, jer se tako odviše vežu. (Ove stvari preporučamo tojlo našim zadrugam u Istri. Znamo, da su do sada sa sto razloga mnogo morale davati posude i na hipoteke, na dugo vrijeme, i previelike, ali od sada unapried treba bolje paziti na sve što je u ovoj točki rečeno.)

4. *Nabavne zadruge.* Ako ne imaju same mnogo vlastitog novca, treba da se vrlo čuvaju zidanja vlastitog skladišta. Krivo je takodjer osnivati potrošne (konsumne) zadruge za posve siromašne seljake, koji neimaju svojeg kapitala. Krivo je baviti se prodajom svakovrsne robe, osobito kolonijali i manufakturalnih, jer za te stvari treba mnogo novca, mnogo predje i dobro izučeni trgovaca. A najkrivije je nakupljati mnogo takovih stvari.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

U nakladi tiskare Legtaja i dr. u Puli ulica Giulla 1.

Oglas, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Nova predbrojba, oglase od dalje se napućnicom ili položnicom poštom, štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Iko list na vrijeme ne primi, neka to javi odmah u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napisu »Reklamacija».

Telefonog računa br. 847-849. Cefovog tiskare br. 38

Glavni urednik i izdavačelj Jerko J. Mahuļa.

U nakladi tiskare Legtaja i dr. u Puli ulica Giulla 1.

Odbor političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri

Imao je u ponedjeljak dne 3. o. m. j svoja sjednica u Pazinu te je na istoj stvorio više važnih zaključaka u stvarima, koje zasjecaju u društveni djelokrug.

Među inim bavio se je odbor pitanjem talijanske pravne fakultete u Trstu te je obzirom na stanovište, zauzeto u toj stvari od proračunskog odbora zastupničke kuće u Beču, glasovao sljedeću rezoluciju:

Odbor Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri, dočim priznaje talijanskom kano i svakom drugom narodu u Austriji podpuno pravo na sveučilište u vlastitom jeziku,

prosvjeduje najodlučnije proti tomu, da bi se isključivo talijanski zavod bez obzira na autohtono slavensko pučanstvo, ustrojio u Trstu ili bilo kojem mjestu austro-ilirskog Primorja.

Izrazuju svojoj braći Slovincima u Trstu svoju posvemašnju solidarnost u tom pitanju kao što i glede njihovih zahtjeva na školskom polju u istom gradu,

traži od riječodavnih faktora, da već jednom riješe prema želji Hrvata i njihove braće pitanje priznanja nauka, ispita i diploma na sveučilištu u Zagrebu, pozivajući istodobno sve jugoslavenske zastupnike da i najostrijim sredstvima nastupe u parlamentu proti sramotnom zavlačivanju i zabašurivanju toga za Jugo slavene životnoga pitanja.

Pazin, dne 3. marča 1913.

Tajnik: Predsjednik: Josip Sühović. Dr. D. Trinajstić.

Crna nezahvalnost!

Uzaludno bilo bi tražiti u političkom životu ili čak od političkog protivnika neku dobrohotnost, ono neko priznanje, koje se inače zahvalnošću nazivlje i koje se u svagdatnjem životu među dobro odgojenim osobama često susreće. Takova osoba neće propustiti zgrade a da se za prokazanu uslugu, priznanje, preporuku, milodaru itd. bilo kojim načinom zahvalnom ne izjavi. Ali tih izjava dobra usvoja i plemenita srca ne sobjemo tražiti u javnom životu, najmanje pako od narodno-političkog protivnika.

Međutim ni osobni, ni narodni, ni politički protivnik ne smije da ide u ovom javnom radu tako daleko, da bi se za primljene usluge ili dobročinstva pokazao prema svom dobrotvoru nezahvalnim, te da se proti njemu la narodne mrtve i svesti postuže mrakom neistinom, da ne kažemo što gorega.

A takovim, javnoga čovjeka malo častnim sredstvom poslužio se je g. Petar Spadaro, talijanski zastupnik Istre na carevinskom stolu, proti onima, koji mu po dva puta izkazate veliku uslugu — proti vlastitim izbornicima. Evo dokaz:

G. Spadaro kandidirao je dva puta kod

sveobćih izbora za carevinsko vijeće na temelju nove izborne reforme. Izabran je bio oba puta u užem izboru proti vodji talijanske liberalne stranke dru Bennati u.

Godine 1907. odano bijaset kod prvog izbora u I. izbornom kotaru Istre u svemu okruglu nešto preko 12.000 glasova, i to na pet kandidata. Od tih dobio je najviše glasova dr. Bennati i to nešto preko 4700 glasova, dočim ih je palo na Spadara nešto preko 2900. Ostali glasovi pali su na socijaldemokratskog i slavenskog kandidata, ponajmanje na talijanskog prkoskandidata.

Kod užeg izbora prošao je ipak Spadaro, za koga su glasovali svi slavenski izbornici i nekoji rečenog prkoskandidata. Za njega su glasovali svi hrvatsko-slovenski izbornici miljske, koparske, piranske, umazke i bujske občine. Ako je dakle tada pobedio svog mnogo jačeg protivnika, imao je, da se z hvali skoro izključivo jedno hrvatsko-slovenskim izbornicima onog izbornog kotara. Bez njihovih glasova nebi on bio absolutno nikada vidio kao zastupnik carskog Beča.

Godine 1911. stajali su si naproti opet Spadaru i Bennati, a uz njih socijaldemokratski i slavenski kandidati.

Došlo je opet do užeg izbora između prve dvojice. Izabran je bio opet Spadaro, premda je kod prvotnog izbora imao skoro 1000 glasova manje nego njegov suparnik. Spadaru pomogli su opet hrvatsko-slovenski glasovi navedenih občina, bez kojih bi bio stalno propao.

G. Spadaro se je oba puta prije izbora, osobito prije uših izbora ustmeno i pismeno preporučivao našim pravicima svog izbornog kotara, ističući svoja kršćanska načela i svoje pravdoljublje prema zakonitu. To isto opetovao je i piscu ovih redaka, naglasiv, da se neće nikada protiviti pravednim i opravdanim tešnjama svojih slavenskih izbornika.

Nakon njegove pobjede kod uših izbora godine 1911. napisali smo u ovom listu doslovno:

Kršćanski socijanci, koji postupaju zaljublivo vrlo često nekršćanski a našim narodom, proturuli su svog kandidata jedino pomoću slavenskih izbornika. To im se dogodilo dodute i god. 1907., nu tada je imao propali talijansko-liberalni kandidat Bennati mnogo manje glasova, nego li ih je dobio 13. Junija 1911. Prizast njegovih glasova pada na teret jedino njegovog protivnika Spadara, jer je u tom izbornom kotaru broj naših izbornika ili glasova znatno postokio.

Stoji dakle nepobitno, da je g. Spadaro oba puta došao do mandata jedino pomoću slavenskih izbornika.

Najelementarnija pristojnost zahtjevala je dakle od njega, da u svojem javnom djelovanju nikada i nigdje ne ustane neprijateljski proti osobama, koje su mu pomogle do visoke časti i do znatnog prihoda. Od njega se nije tražilo, da se bilo gdje uzme za dužerne ili materijalne potrebe svojih izbornika slovenski i hrvatskog jezika, ali ti izbornici između prvo

od njega zahtjevali, da ih u javnosti parlamentu ne sramoti, ne klevetaje, ne pada i ne ozloglašuje, na temelju pučkih škola i drugih sv. Cirila i Metodijevih informacija ili ... iz paktozlobe!

Već na glasovitom sastanku piranskog »Sinjorije« od dne 8. decembra 1911. udario je Spadaru u veliko zrono povući sve talijanske stranke na složen odlučan rad proti novoj slavenskoj politici. Ustao je usred biesne piranske rije proti golorukim i nemoćnim slavenskim seljacima one občine. Kolikog li načina? Ali prvi uspjeh među pirančima liberalcima nije mu dao mira. Vrebala na drugu zgradu, da se opet proslavi našao ju je; dala mu je nevina slova pučka škola »Družbe sv. Cirila i Metodija« kod sv. Lucije.

Austrijsko-makedonski odnosaji u luci pirančkoj, osobito u Sv. Luciji, bližnjim slavenskim »hima poznati su čam čitaleljima iz vjernih opisa, primih u našim listovima te se temeljito pobitne interpelacije naših zastupnika carevinskom vijeću, podnesme zbog tih podnosivih odnosaja.

Zastupnik Spadaro dospio je u Pulu ga nurovećenim prijatelju u Piranu po našu nepromišljeni korak i on po u carevinskom vijeću sljedeći monstruozna interpelacija, naperenu proti stvojinim nicima slavenske narodnosti:

Interpelacija

Zastupnik Spadaro i drugoga Njegove provuzičnosti ministru unutarnjih radi težkih događajja u Svetoj Luciji Pirana.

U mjestu Sveta Lucija Jogađja nakon što su tamo Hrvati susjedni čina sagradili na talijanskom zemljišnu vatnu hrvatsku školu sv. Cirila i Metodija hrvatskim naukovnim jeukom, danje demostriacije pomoću navala stranke u oružja i kamenovanjem mirnih stanovnika onoga mjesta, koji su svi talijanski narodnosti.

Ne bijaset dosta, što se je noću z dvije kuće i više stogova staza, vaspasice slobni Hrvati u dostojnom juristom zaučili tamo nalazilo se školu te su ju pošto kamenje kvarni ju vjernačkome tekstu stoj: porušiti Op. p.), staviv obiljno u stanovnike u rnoj se nalazice.

Proti tako zalostnim i pogibelnim njenicima poduzele je kotarska pooblast malo li nista i malo kani pošlo se navale, izazivanje i strijel oružja opetuje strake večeri, a oružništvo nikada znalo pronaći kr.

Podpisani nemogući dalje podnati koro stanje stvari, obračuju se na govnu prevuzičnosti za upitom:

Znade li Njegova prevuzičnost i činjevid, dogodivše se zadnjih mjesecima Sveta Lucija? Kani li prevuzičnost bezodoljno tomu stali time, da pribavi pravo Talijanski onajajta i da dade podnasti o odobrenje mjere proti izazivacima

Takove poslove mogu uzeti u ruke samo navlašne veće Sveze, ako imaju dosta kapitala od prihrane i dosta izučeni službenika. (I tu nauka je za Istru vrlo značajna.)

5. *Strojne zadruge* t. j. one koje se ustanove za nabavu kakvih strojeva, za pravo ne spadaju u zadrugarstvo. Za takovo poduzeće našlo bi se obično malo ljudi, pak kad bi dohili pripomoć od vlade, brzo bi se razvrgli zadrugu. Takovi se neimaju nadati redovito nikakvoj pomoći. (To razvrgli zadrugu. Takovi se neimaju nadati redovito nikakvoj pomoći. (To razvrgli zadrugu. Takovi se neimaju nadati redovito nikakvoj pomoći.)

6. *Proizvodne i prodajne zadruge*. Te su najteže, jer zahtjevaju velikih troškova. Te se mogu ustanavljati samo iznimno, gdje je prilika, da se mali seljaci mogu okoristiti kakvim skupnim izradjivanjem i skupnom prodajom. Navadno s takvim zadrugama špekuliraju na državnu pripomoć ljudi, koji imaju svoga kapitala. Takovih poljodjelsko-ministarstvo neće podpomagati. (Takovih zadruga u Istri još neimamo; druguda je država njim mnogo novca dala. Dobre će biti, da ne bude više.)

Izuzete su od toga prigovora one zadruge, koje se bave stočarstvom (živinorom), poboljšanjem pašnjaka i sličnim poslovima, likve će država pomagati. (Tih zadruga nam u Istri treba i za nje čini se čim prijese svi morati skrbili.)

Gore spomenute proizvodne i prodajne zadruge, kojih je izvan Istre velik broj, bave se vrlo različitim poduzećima, na primjer: nabavljaju žito, melju i prodavaju ga. Tako krumpir. Peku iz jednog ili drugog proizvoda spirite; ustanavljaju električne naprave itd. Sve takove zadruge trebaju mnogo kapitala, ali mogu postati i pogibeljne za zadrugare; zato se poljodjelsko ministarstvo u svojoj spomenici o njima bavi vrlo obširno.

U Istri mogli bismo računati samo na neke vrsti takovoga udruživanja i to u pogledu *mlekarstva, vinarstva, zadrughnih mlinova*, a po vremenu moglo bi doći i do zadruga za nabavu i prodaju građevnoga prostoga i finijoga kamena, što bi bile *kamenarske i kljesarske zadruge*.

Za proizvodne zadruga na sploh poljodjelsko ministarstvo zahtjeva u glavnom ovo: Da se ne ustanove nigdje, ako nije baš dobra prilika za dočino poduzeće i ako nije priličan broj ljudi dočine okolice baš razumno zauzet za stvar. Barem polovicu kapitala potrebnoga za zgrade, pivnice, skladišta, strojeve itd. treba da sberu sami zadrugari odmah pri ustanovljenju zadruga. Posve točno treba prije da je izračunano na temelju polankih naerta i troškovi, koliko bi stajale zgrade, konobe (pivnice, klieci), strojevi i drugo oruđe, dakako i zemlja za gradilište, ako ju treba kupiti. Isto tako treba točno izračunati prema prilikama mjesta i ljudi, koliko se čeljadi službe hoće za dobro upravljanje takove zadruga i kolik bi trošak bio za nje na godinu; isto tako kolik bi bio trošak za poslovni materijal na pr. za ugljen, bencinu ili drugo gorivo, ulje za mazanje strojeva i sve drugo, što treba pri poslovanju.

Suviše treba vjerojatnim načinom izračunati dohodak (rentabilitet) koji se razložno može očekivati od takovog poduzeća.

To sve imaju izračunati strukovnjaci, to jest ljudi, koji se razumiju u namjenjeni posao i koji poznaju mjestne prilike.

Napokon treba u pravila (zadrughni ugovor) postaviti tvrde ustanove, da se članovi vežu ostali u zadrugu barem pet do deset godina, a to zato, da zadrugi bude osiguran obstanak na duže vremena, a da se od kakvoga hira članovi ne izpisuju odmah prvih godina pomenika. Tako će svi, znajući da su vezani, nastojati, da poslovi zadruga idu koliko bolje moguće.

Još treba u pravila postaviti, da se po prilici u 15 godina ima od prihoda poslovanja utrnuti cilji trošak ustanovi (zgrade, strojevi, sprave), zato godišnji dio toga utrauča treba predviditi u izračunavanju rentabiliteta, to jest dohodka, koj bi se od takve zadruga imao očekivati.

Robu za izradjivanje, što imadu davati zadrugari u skupnost, treba obračunavati u najniže prodajne cijene i od toga se ima zadrugaru plaćati najviše tri četvrtine, a zadnji četvrti dio tekak nakon obračuna pretekle godine, ako je bilo dobitka od poslovanja. I tu ustanovu treba postaviti u pravila.

Poljodjelsko ministarstvo drži, da samo tako oprezno promišljeni i tvrdo ustanovljene proizvodne zadruga mogu se uzdržati i dobro napredovati, te će ono samo takvim davati pripomoći, u koliko bude imalo državnoga novca u to ime.

Ali i u takvom slučaju proizvodna zadruga moći će se ufati državnoj pripomoći samo onda, ako prije ustanovljenja bude predložila poljodjelskom ministarstvu primjerak pravila, sve narate, opis inventara, to jest sprava strojeva koje i za koliko kani nabaviti, i dokazale da su trgovački i strukovno izučeni ljudi, koje se kani uzeti u službu.

Ako ministarstvo odobri nakanu, biti će ulinja za državnu podporu, inače ju neće dati, a oni, koji bi osnovali novu takovu zadrugu bez predhodne privole poljodjelskog ministarstva, radihi bi posve na svoj rizik.

Povrh svega toga javlja poljodjelsko ministarstvo, da će ono pri podjeljivanju podpora takvim zadrugam, zahtjevat od njih obvezu (revers) da će biti dužne povratiti cilju podporu, ako se ne bi države propisanih uvjeta, ako nebi uredno poslovale, ili bi još tako neuredno postupale, da bi zadrugarom povratile zadrughne diove, kad bi dobio državnu pripomoć (Te su nove odredbe tako oštre zato, jer se je u drugih pokrajinal dogadjalo, da su proizvodne zadruga dobivale velikih podpora, a nisu ih zavričile. Nasuprot im se u Istri nečemo prihvatiti sa nekim *mlekarima (Istrica, Istra)*, koje su dobivene podpore posve zavričile. Naše društvo za štednju i zajmove u Zimlju ima mlin, sada ga naštu, koji vrlo liepe napreduje, premda nije još dobio državne podpore. Naše kletarstvo u *Istregih*, koje je do sada dobilo putem ove Sveze vrlo malomu doporu običajje razvili se u značajnu zadrugu za prosvjed vinarstva u koparskoj okolici.)

(Nastavlja se v.)